

Utstilling om en utdøe

● Årets store sommerstilling på by- og sjøfartsmuseet lar deg lære mer om

SJØFOLK: Utstillingen portretterer blant andre Reidun Unander og Arne Unander.

«Den norske sjømann – en utdøende rase?» heter utstillingen, som åpner neste lørdag på Lillesand by- og sjøfartsmuseum. Utstillingen inneholder blant annet portretter av sjømenn fra Lillesand og historien om det nedlagte rederiet T.S. Bendixen.

CARL CHRISTIAN ENGSTAD

carl.christian@lp.no

– Vi har nesten ikke sjømenn igjen i Norge. Det er kanskje ikke så rart, med tanke på at én nordmann koster et rederi like mye som fem, seks koreanere eller filippinere. På norske skip i dag er det som regel kun kapteinen som er norsk, sier museumsbestyrer Anne Sophie Høegh-Omdal.

Hun håper mange vil være interesserte i årets store sommerstilling på Lillesand by- og sjøfartsmuseum, som handler om norske sjømenn og norsk sjøfartshistorie. Neste lørdag står fylkesmann Stein Arve Ytterdahl for den offisielle åpningen av utstillingen, som har fått tittelen «Den norske sjømann – en utdøende rase?».

Du får lære mer om de største historiske hendelsene, som bidro til utryddelsen av den norske sjømannstanden og de små rederiene. Overgangen fra seil til damp og fra treskip til stålskip var smertefull for mange langs sørlandskysten, men det var oljekrisen på 1970-tallet, utflaggingsbølgen og opprettelsen av NIS (Norsk Internasjonalt Skipsregister) som til sammen gjorde størst skade.

Målet med utstillingen er å skape en debatt om behovet for maritim kompetanse, som følge av et liv til sjøs.

– Mange viktige ferdigheter er i ferd med å gå tapt. Nordmenn

pleide å være virkelig gode på navigasjon. Det var også slik tidligere at teori og praksis hang sammen. Du måtte gå gradene for å bli kaptein eller styrmann. I dag kan du bli styrmann uten å ha seilt et eneste skip. Mye av kunnskapen som det bes om på Sørlandet handler enn om det maritime, men dessverre kan vi ikke lenger følge opp med den nødvendige maritime erfaringen.

Lokale sjømenn

Noe av det første du vil legge merke til i utstillingslokalene, er pappfigurer av en rekke sjømenn fra Lillesand. Utstillingen inneholder nemlig også portretter av sjømenn fra Lillesand. Her finner du kjente skikkelser som Arne Unander, Morten Astrup og lederen av Lillesand sjømannsforening Thorbjørn Andersens. Markante sjøfartskvinner, som Sissel Dybwad Salvesen og Reidun Unander, portretteres også.

Maskinsjef Arne Unander forteller blant annet om hvordan tidene har forandret seg. Da han begynte å seile i 60-årene, måtte seilerne vente på å komme i havn for å motta brev fra dem i Norge. I dag er det TV og internet

nett på alle lugarer og seilerne kan hele tiden være i kontakt med familien hjemme. Ved hans pappfigur får en også lese at han tjenestegjorde over hele verden. Nordsjøen, Middelhavet, Persiabukta og Det fjerne østen nevnes.

– Våre lokale sjømenn bærer på mange interessante historier og har vært en sentral del av norsk sjøfartshistorie, sier Høegh-Omdal.

Storhet og fall

Utstillingen inneholder også historien til det nedlagte rederiet T.S. Bendixen. Tørres Severin Bendixen hadde som så mange dyktige norske sjømenn planer om et eget rederi. Disse planene satte han ut i livet i 1936, da han startet rederiet A/S Sjøfart, Lillesand. Rederiets før-

PAPPFIGURER: Lillesand by- og sjøfartsmuseum inneholder en rekke pappfigurer av kjente lokale sjømenn og museumsbestyrer Anne Sophie Høegh-Omdal godt rundt Morten Astrup, som jobbet på cruiseskip i 17 år. Til høyre

ste skip ble dampskipet «Hjort» av Oslo som ble innkjøpt i 1936 og gitt navnet S/S «Sjøbris». Utstillingen tar for seg historien helt fra begynnelsen, tiden etter andre verdenskrig og storhetstiden som fulgte, frem til den endelige slutten i 1985. Da Bendixen stengte dørene, var det slutt med skipsfarten i Lillesand.

Utstillingen inkluderer en flott samling av modellskip fra rederiets flåte, samt betraktninger fra de tidligere ansatte Magne Nes og Arne Corneliusen.

Det må også nevnes at besøkende også får høre fra sjømennenes koner. Medlemmer av Lillesand Havfrueforening forteller at det ikke var lett å stå alene med alt mens mannen var på sjøen. Enkelt var det heller ikke de gangene

mannen kom hjem og forlangte å være «Herre i huset».

Museet byr også på en rekke flotte uniformer, informasjon om maritime distinksjoner og forskjellige filmer.

– Vi håper mange vil like «Den norske sjømann – en utdøende rase?» og synes det er en interessant utstilling. Det er viktigere for oss enn konkrete besøkstall, sier Høegh-Omdal.

Tollboden og reisende

I tillegg til hovedutstillingen, vil det på Tollboden vises en fotoutstilling fra livet til sjøs i nyere tid, på arbeid og på fritid, av fotograf Trygve Emil Tønnesen. Her kan du også høre om sjøfartsbyen Lillesand ved Kjell Rosenberg, og få et inntrykk av Norges sjøfartshistorie gjennom

1.000 år ved professor Halvard Bjørkvik, skrevet spesielt til museet. I motsetning til uniformene i hovedmuseet, vises her typiske anstrekk for vanlige sjøfolk, og et monter viser suvenirer fra hele verden som var vanlige for sjømenn å ta med seg hjem.

Museumsbutikken holder åpent i hele sesongen med produkter fra lokale kunsthåndverkere, og i baklokalene vises en ny utstilling om De reisende, de norske sigøynerne som tidligere reiste langs sørlandskysten i «fantebåter». Om vinteren pleide de å ligge i 6–7 båter i Lillesand.

Den utstillingen inneholder blant annet en film fra NRK, bilder som aldri er vist før, spesielle gjenstander og masse interessant informasjon.